

УДК 636.2.082.084.085.2.31

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.127.29>

ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ НАУКОВЦІВ СЕЛЕКЦІОНЕРІВ ДЛЯ ФЕРМ БУКОВИНИ

Калинка А.К. – доктор філософії, к.с.-г.н., с.н.с.,
завідувач відділом селекції, розведення, годівлі та технології виробництва
продукції тваринництва,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Лесик О.Б. – к.с.-г.н., с.н.с.,
заступник директора з наукової роботи,
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Бойчук Б.Т. – в. о. начальника,
Управління агропромислового розвитку в Чернівецькій області

У пропонованій статті проведено інноваційні досягнення науковців Буковини, які розробили свої власні продуктивні інноваційні розробки для господарств Чернівецької області. Одержані наукові розробки, які дадуть змогу в умовах воєнних дій прогнозувати високий генетичний потенціал продуктивності для всіх молочних та м'ясних ферм Буковини. Дослідженнями встановлено, що молочна продуктивність корів новоствореної буковинської породної групи червоно – рябої молочної худоби в ТОВ АТЗТ “Мирне” де продуктивність молока за рік за лактацію на 568 кг (10,4%) за молочне стадо СВК “Зоря” та на 1465 кг (32%) більше за ТОВ “Валявське”. Визначено живу масу корів в племінних господарствах Буковини з розведення м'ясного комолого сименталу нового типу худоби, яка коливається в межах 475–491 кг (I – розтел), 531–543 (II – розтел) та 557–579 кг (III – розтел) в середньому 530 кг, а окремі рекордистки мали живу масу до 723–715 кг. Встановлено, що в низинній зоні корови в селянських господарствах мають більші надої в середньому на 1000–1200 кг (31,3%) порівняно за високогірною зоною Буковини.

Визначено, що продуктивність вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною в середньому по господарствах становить: жива маса – 57–62 кг; довжина вовни – 12,5–15,0 см; настриг чистої вовни – 2,8–3,2 кг; вихід ягнят на 100 вівцематок – 110–120 голів. Дослідженнями доведено, що вівцематки буковинського типу асканійської каракульської породи овець характеризуються високою продуктивністю вівцематок: жива маса – 55–60 кг; вихід ягнят на 100 вівцематок – 130–145 голів; з типом смушків плоский, ребристий, жакетний; вихід смушків I сорту – 68%; вихід товарного молока від вівцематки – 80–120 кг; виробництво бринзи – 20–30 кг.

Доведено, що за показниками української гірськокарпатської породи овець за продуктивністю сформоване продуктивне стадо вівцематок з живою масою 49,8 кг, настригом вовни в митому волокні 2,5 кг, довжиною ості 15,5 см, пуху – 9,3 см, коефіцієнту вовновості 51 г/кг, за співвідношенням пуху до ості відповідають напівзрубій вовні.

Ключові слова: Порода, молодняк, добові прирости, селекційні показники, продуктивність.

Kalinka A.K., Lesyk O.B., Boychuk B.T. Innovative achievements of scientists and breeders for Bukoviny farms

In the proposed article, the innovative achievements of Bukovina scientists, who developed their own productive innovative developments for the farms of the Chernovtsy region, were presented. Received scientific developments that will make it possible to predict the high genetic potential of productivity for all dairy and meat farms of Bukovina in conditions of military operations.

Research has established that the milk productivity of cows of the newly created Bukovyna breed group of red-spotted dairy cattle in АТЗТ «Мирне» LLC, where the milk productivity per

year per lactation is 568 kg (10.4%) for the dairy herd of SVK «Zorya» and 1465 kg (32%) more than «Valyavske» LLC. The live weight of cows in breeding farms of Bukovina from the breeding of meat Komologo Simmental of a new type of livestock was determined, which varies between 475–491 kg (I – calving), 531–543 (II – calving) and 557–579 kg (III – calving) an average of 530 kg, and individual record holders had a live weight of up to 723–715 kg. It was established that in the lowland area, cows in peasant farms have higher milk yields by an average of 1000–1200 kg (31,3%) compared to the high mountain zone in the Carpathian region of Bukovina.

It was determined that the productivity of ewes of the Askanian meat-wool breed of crossbred sheep on average on farms is: live weight – 57–62 kg; the length of the wool is 12,5–15,0 cm; shearing of pure wool – 2,8–3,2 kg; yield of lambs per 100 ewes – 110–120 heads. Research has proven that Bukovina-type ewes of the Askanian Karakul breed of sheep are characterized by high productivity of ewes: live weight – 55–60 kg; yield of lambs per 100 ewes – 130–145 heads) with the type of stripes flat, ribbed, jacket; yield of 1st grade strips – 68%; yield of marketable milk from a ewes – 80–120 kg; cheese production – 20–30 kg.

It has been proven that according to the performance indicators of the Ukrainian Mountain Carpathian sheep breed, a productive herd of ewes has been formed with a live weight of 49,8 kg, a wool shear in the washed fiber of 2,5 kg, a bristle length of 15,5 cm, down – 9,3 cm, a wool coefficient of 51 g/kg, according to the ratio of fluff to bristle, they correspond to semi-coarse wool.

Key words: Breed, young animals, daily gains, selection indicators, productivity.

Постановка проблеми. Одним із ключових завдань на науковому фронті в аграрному комплексі України є забезпечення продовольчої безпеки. За період реформування ринкових відносин регіональні галузі молочного, м'ясного скотарства та вівчарства, які зазнала значних негативних кількісних та якісних змін, що охопили всі основні виробничі процеси, що характеризуються зменшенням поголів'я тварин, зниженням темпів виробництва, руйнуванням генетичного та виробничого потенціалу галузей, зниженням ефективності виробництва, що є актуальним на Буковині.

Оскільки Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ КР НААН є однією із потужних аграрних установ в області та в Західному регіоні України. Це великий науковий Агрохолдиніг з високою якістю наукової продукції, який об'єднує працю науковців – селекціонерів різних професій, що виконували та виконують державні проекти в тваринництві та роблять важливий внесок у розвиток даних галузей, а їхні досягнення мають неабияке значення для господарств, держави та Буковинського Краю.

Оскільки враховуючи необхідність подальшого розвитку різних прогресивних галузей скотарства, вівчарства в області в сучасних умовах, науковці регіональної дослідної станції пропонують виробництву нові високопродуктивні типи тварин, що добре пристосувалися до місцевих умов та низку сучасних дешевих технологій виробництва тваринницької продукції для ферм Буковини [2, 5, 7, 8–9, 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливою проблемою довготривалою роботою проводиться науковцями не один рік селекційна робота із створення нових типів в скотарстві та у вівчарстві, що ведеться за загальною розробленою регіональною програмою в регіоні Буковини [3–4, 12].

Таким чином, ще залишаються, такі важливі селекційні питання, як ведення селекції відповідно до нових світових стандартів контролю продуктивності, ідентифікації тварин, оцінки екстер'єру, конституції, якості продукції, селекційних комп'ютерних програм, що є вагомим для господарств. регіону.

Постановка завдання. Мета досліджень – інноваційні досягнення буковинських науковців – селекціонерів в галузях молочного, м'ясного та вівчарства на науковому фронті в умовах Карпатського регіону Буковини.

Таблиця 1

Молочна продуктивність дочок використаних плідників

Кличка бугая	Інд. номер	Лінія	I лактація			II лактація			III лактація		
			кількість голів	надій	мол. жир	кількість голів	надій	мол. жир	кількість голів	надій	мол. жир
Артек	6344	Валіант 1650444	136	5540 ± 44,2	193,0±2,59	188	5742 ± 47,5	199,5 ±2,94	53	5713 ± 84,74	201 ± 4,84
Капітан	6775	Рігела	160	4503 ± 65,7	170,3±2,42	—	—	—	—	—	—
Тюльпан	7451	Рифлекс Соверін	12	5791±190,9	200,3±7,97	27	5861 ± 132,1	215,8 ±5,27	188	5338 ± 44,5	211,0 ± 2,24
Гібрид	4893	Сітейшн	22	5363±132,0	198,3 ±5,5	35	5805 ± 164,1	215,1 ±5,88	167	56,30 ± 64,3	209,6 ± 2,32
Сенаг	1632	Рігела	72	5638 ± 88,1	203,4 ±3,6	1	5708 ±55,7	211,0 ±65,3	2	6200 ±75,5	227 ±85,7
Секрет	7541	Астронавта	2	7038 ± 12,7	267 ± 1,41	5	4650 ± 261,4	189 ± 9,10	55	5995 ± 106,0	220,7 ± 3,96
Інгер	5571	Ханновера	25	5410±164,3	192,8±5,42	23	5489 ± 119,1	209,8 ±4,40	9	5361 ± 331,6	210,8 ± 12,2
Восток	8429	Віс Бек Айдел	1	5185±125,2	196,5±4,31	3	5399	207,5	18	5000 ± 306,3	193,2 ± 6,32
Рігель	280	Рігела	—	—	—	1	5720	213,9	11	5568 ± 185,3	205,8 ± 7,52
Маяк	3160	Рігела	1	7004±117,5	268±3,35	1	5072	193,3	11	4479 ± 248,6	181 ± 5,74
Аромат	5644	Рифлекс Соверін	1	4640±145,5	172,6±4,45	1	5643	212,7	20	5550 ± 216,3	211 ± 7,9

Матеріал і методи досліджень. Об'єктом селекційних досліджень є буковинський заводський тип червоно-рябої молочної породи худоби на якому сформувалася нова породна група української червоно-рябої молочної жуйних, буковинський зональний тип м'ясного комолого симентала, гірська порода пінцгау тварин та з вівчарства два буковинських зональних типів і українська гірськокарпатська порода овець. Проведено багаторічну селекційну наукову роботу з молочною, м'ясною худобою та вівцями в регіоні Буковини з добре налагодженим зоотехнічним і племінним обліком [3].

Виклад основного матеріалу досліджень. За результатами досліджень у продуктивному буковинському молочному скотарстві пропонується для розведення в лісо-степовій і передгірських зонах області нова популяція молочної худоби (табл. 1).

В науковий обробіток включені дочки плідників 5 ліній і споріднених груп:

Рефлекшн Соврін 198998, Ханове 1629391, Віс Бек Айдіела 1013415, Астро-навтів, СГ Рігела 35282. Всього врахована продуктивність по 1-лактації у 432 гол., по 11 – 285 та по повновікових – 534 голови. Так найвищою продуктивністю відмічені дочки плідника Сената 1632 л. Р.Совріна (надій 5638–6200 кг) і Секрета 7541 (надій 7038–5995 кг), Артека 6344 л. Р. Совріна (надій 5540–5713 кг), Гібрида 4892 (надій 5363 – 5805 – 5630 кг). Вивчено молочну продуктивність корів нової створеної породної групи худоби в стадах за 305 днів лактації (табл. 2).

Таблиця 2

Молочна продуктивність корів в племінних господарствах

Господарство	Статус	2015 р.			2016 р.			2018 р.		
		Надій, кг	Вміст жиру, %	Жива маса, кг	Надій, кг	Вміст жиру, %	Жива маса, кг	Надій, кг	Вміст жиру, %	Жива маса, кг
ТОВ АТЗТ “Мирне”	ПЗ	5887	3,79	564	5347	3,8	579	6021	3,81	564
СВК “Зоря”	ПЗ	5453	3,64	528	5909	3,65	533	6257	3,66	516
ТОВ АФ ім.Суворова	ПР	4401	3,68	527	4720	3,65	525	5287	3,68	519

Дослідженнями встановлено, що молочна продуктивність корів новоствореної буковинської породної групи червоно – рябої худоби в ТОВ АТЗТ “Мирне” де надосно молока за рік за лактацію на 568 кг (10,4%) більше за стадо СВК “Зоря”.

В селекційних дослідженнях вивчено статті тіла молочних телиць в племінному заводі в ТОВ АТЗТ “Мирне” з використанням їх інтенсивного вирощування на кормах власного вирощування (табл. 3).

Встановлено, що розвиток піддослідних телиць свідчать дані, які в 6 місяці і досягли – 213,6 кг, що вище на 39,3 кг (22,5% при $p < 0,001$) в порівнянні з телицями інших базових господарств Буковини.

Таблиця 3

6. Проміри статей телиць молочного напрямку продуктивності

Показники	Контрольна група			Дослідна група		
	X±Sx, см	відношення, %		X±Sx, см	відношення, %	
		До пер-вісток	до косої довжини		До пер-вісток	до косої довжини
Висота в холці	124,2±0,5	87,6	86,5	125,1±0,4	90,0	87,3
Висота в крижах	131±0,8	98,5	91,2	132±0,7	99,0	92,1
Глибина грудей	65,4±0,4	97,5	45,5	66,0±0,3	98,4	46,05
Ширина грудей	39,8±0,3	91,9	27,7	40,1±0,2	92,6	30,6
Ширина в клубах	45,3±0,1	92,1	31,6	47,0±0,2	95,5	32,8
Ширина в кульшових зчленуваннях	44,0±0,2	92,4	30,7	45,6±0,1	95,8	31,8
Ширина в сідничних горбах	29,0±0,1	92,9	20,2	30,2±0,1	96,8	21,1
Коса довжина тулуба	139,5±0,8	97,1	100,0	141,5±0,8	98,5	98,7
Обхват грудей	179,2±0,9	95,7	125,0	181,0±1,0	96,6	126,3
Обхват п'ястка	18,8±0,4	97,3	0,13	19,2±0,3	98,1	0,13
Жива маса, кг	468,3±6,6	90,5		483,3±3,7	93,3	
Середній приріст за добу, г	596			620		

Дослідженнями встановлено, що протягом 695 днів вирощування телиць молочного напрямку продуктивності, які мали живу масу 483 кг, що на 15 кг (3,2%) більше за аналогів інших племінних господарств. Відмічено кращий розвиток грудної клітки або перевищує на 3,3–17%, за широтними розмірами тазу – на 6,4–10,7%. З від ціля індекс тазогрудний становить 103% або більше контрольних на 7%, грудний – на 8,4 та широкотілості – на 3,1%.

Багаторічним селекційним досягненням – 25 років, що науковці – селекціонери Буковини створили нову генерацію буковинського зонального типу м'ясного комолого симентала худоби різної селекції – американської, канадської, австрійської та німецької [10].

На даний час у стаді племінного заводу ДП ДГ «Чернівецьке» є два найбільш продуктивні генотипи:

СКан.25/32САВ1/16С-Нім 1/8 САМ¹/32 та СКан.3/4САВ1/16СНім¹/8 САМ¹/16.

Як виявилось, що таких продуктивних генотипів різної кровності по м'ясному комолого сименталу худоби немає у жодному інституті мережі НААН та в господарствах України, ближнього та дальнього зарубіжжя.

Таблиця 4

Основні проміри статей тіла дорослих корів, см

Проміри	Племзавод ДП ДГ “Чернівецьке” (n = 99)	Племзавод ДП “Рокитне” СТОВ “Авангард” (n = 75)	СВПК “Перемога” (n = 75)	СІМ МЗІД “Гай” (n = 15)	ПП “Коло- сок 2” (n = 18)
Кількість корів, гол.	155	95	85	25	30
Висота в холці	133,1± 0,35	128,8±0,23	130,5±0,26	131,1±,0,19	130,1±0,73
Висота в спині	132,5±0,27	128,0±0,37	131,3±0,25	131,5±0,33	129,7±0,47
Висота в крижах	138,3±0,26	134,2±,032	136,5±0,36	136,3±0,21	136±0,65
Ширина грудей	44,9±0,21	38,4±0,27	39,5±0,23	41,5±0,19	42,5±0,57
Глибина грудей	69,5±0,28	67,4±0,21	66,3±0,18	65,5±0,27	65,8±0,32
Довжина тулуба	161,3±0,31	155,5±0,35	154,5±0,29	160,0±0,28	159,7±0,37
Коса довжина тулуба стрічкою	181,2±0,34	177,4±0,41	178,0±0,26	179,6±0,21	180,3±0,58
Обхват грудей	187,8±0,17	181,8±0,15	182,6±0,19	182,6±0,13	185,3±0,27
Обхват п’ястка	19,8±0,11	18,4±0,9	18,7±0,10	19,9±0,9	19,1±0,8
Коса довжина заду	53,2±0,15	52,0±0,17	51,6±0,19	52,5±0,13	51,7±0,23
Ширина заду у кульшових суглобах	52,8±0,11	46,8±0,21	47,0±0,19	51,0±0,18	50,6±0,27

Нами проведено виміри за основними промірами статей екстер’єру дорослих симентальських корів нової генерації приведено в (табл. 4).

Дослідженнями встановлено (табл. 4), що м’ясні корови ведучого та діючого в Україні племінного заводу ДП ДГ “Чернівецьке”, за висотними промірами, глибиною грудей та довжиною тулуба мають перевагу на 7,8% від м’ясних корів інших племінних господарств в державі, проте поступаються їм по широтних промірах, косій довжині заду та обхвату грудей за лопатками.

Цікавим є те, що новий тип м'ясного комолого сименталу худоби, має високу енергію росту з використанням методу підсису телята досягають добових приростів 950–1150 г, в кожній кліматичній зоні регіону.

Для повнішої зоотехнічної характеристики нової популяції м'ясної худоби в базових господарствах визначили індекси будови тіла корів (табл. 5).

Таблиця 5

Індекси будови тіла м'ясник симентальських корів, (%)

Індекс	Базові господарства		
	Плем завод ДПДГ “Чернівецьке”	Племзавод ДП “Рокитне” СТОВ “Авангард”	Репродуктор СВПК “Перемога”
Широкогрудності	29,8±0,15	28,8±0,17	29,1±0,11
Глибокогрудності	51,6±0,21	51,3±0,18	50,6±0,23
Грудний	64,6±0,13	58,5±0,15	59,1±0,11
Тазо-грудний	85,2±0,19	78,7±1,11	75,9±0,21
Формату таза	92,3±0,11	90,1±0,13	91,3±0,17
Костистості	15,0±0,09	14,1±0,07	14,2±0,11
Збитості	123,4±0,36	116,1±0,27	116,5±0,31
Розтягнутості	120,3±0,25	117,4±0,21	120,0±0,17
Перерослості	104,4±0,13	106,5±0,11	104,8±0,09
Довгоногості	47,4±0,12	49,7±0,09	48,5±0,13

За результатами наших досліджень, встановлено (табл. 5), що індекс широкогрудності у дорослих корів нової генерації становить 29,8%. Він значно нижчий ніж показник в племінному заводі ДП “Рокитне” СТОВ “Авангард”.

Нашими селекційними дослідженнями визначено середню живу масу корів м'ясного комолого сименталу худоби в господарствах Буковини (табл. 6).

Таблиця 6

Середня жива маса м'ясних корів, кг

Господарства	Вік, років							
	3		4		5 і старше		В середньому по стаду	
	гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг	гол.	кг
ДП ДГ “Чернівецьке”	15	491	25	543	120	579	160	534
ДП “Рокитне” СТОВ “Авангард”	8	475	15	531	5	557	28	521
СІМ МЗІД «Гай»	4	490	5	545	16	575	25	537
ПП “Колосок – 2”	6	487	7	543	17	565	30	532
В середньому	23	484	51	538	158	567	232	529

За результатами наших досліджень визначено (табл. 6), що жива маса корів м'ясного сименталу, яка становила 475–579 кг, (у середньому 530 кг).

Проведено дослідження з розвитку телиць і корів м'ясної худоби (табл. 7).

Встановлено (табл. 7), що телиці м'ясних комоліх сименталів худоби у ДП ДГ “Чернівецьке» при 1- розтеленні, мали більшу живу масу на 8,7% від ровесників

Таблиця 7

Розвиток телиць і корів м'ясної худоби та їх молочна продуктивність

№ з/п	Порода	Вік телиць при І осіменінні, днів	Жива маса телиць при осіменінні, кг	Жива маса корів, кг		Вік відлучення, днів	Молочність корів, кг	
				після І отелення	після ІІІ отелення і старше.		за І отелення.	за ІІІ отелення і старше
1	ДП ДГ «Чернівецьке»	502–563	395–415	435–485	555–655	210–240	185–225	195–235
2	ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард»	515–543	390–400	435–455	513–580	215–225	180–200	185–215
3	ПП «Жолосок-2»	525–532	400–425	455–480	545–615	210–215	190–210	190–225
4	СІМ МЗІД «Гай»	515–520	395–400	430–445	–	210–215	195–200	–
5	СВК «Зоря»	523–535	380–400	435–465	555–585	210–215	190–210	190–210
6	СВПК «Перемога»	500–535	390–405	420–455	545–560	190–215	185–205	195–210

цієї ж породи в СВПК «Перемога», а за живою масою корів після 3- розтелення, корів після третього розтелення, яка складає від 525–655 кг, що на 75 кг (12,9%) більше від ДП «Рокитне» СТОВ «Авангард».

В селекційних дослідженнях нами було проведено розвиток м'ясних маток по лініях в базових та дочірніх господарствах регіону Буковини (табл. 8, 9).

В базових господарствах з розведення м'ясних комолых сименталів худоби де визначили високу енергію розвитку, що притаманно коровам 3- лактації лінії Абрикота 58311 канадської селекції, що складає – 211кг, що на 8 кг (4%) менше від ровесників вище вказаної лактації лінії Ахіллеса 369.

Вивчено показники енергії росту в молодняку худоби по лініях бугайцях та телицях по всіх фізіологічних показниках в ДП ДГ «Чернівецьке» (табл.10).

Так молодняк м'ясного комолого сименталу різної селекції характеризується відносно високою енергією росту нащадків, що жива маса в 210 днів, що характерно для вирощування в регіонах Буковини.

Найбільш важливим є те, що науковцями – селекціонерами регіону вже багато років ведеться наукова робота та науковий супровід, щодо збереження гірської локальної породи худоби пінцгау, яку в минулому було віднесено до тих, що зникають. Гірська порода пінцгау охоплює всі Буковинські Карпати.

Згідно виконання експедиційних обстежень в особистих господарствах населення Буковини де нараховується породи пінцгау худоби – 5180 голів, в т.ч. корів – 1239 голів, молодняку 2- голови до 1 міс., від 1 міс. до 3 міс. – 114 голів, від 3 міс. до 6 міс. – 646 гол., від 6 міс. до 9 міс. – 39 гол., від 10 міс. до 11 міс. – 32 гол., старше 15 міс. бугайців – 1291 гол., теличок – 1781 гол.

В результаті чистопорідного розведення породи пінцгау, виявлена така генеалогічна структура у 2019 році, яка наведена в (табл. 11).

Розвиток м'ясних симентальських телиць і корів та їх молочна продуктивність

Показник	ДП ДГ "Чернівецьке"	ДП "Рокитне" СТОВ "Авангард"	ПП "Колосок-2"	СІМ МЗІД "Гай"	СВК "Зоря"	СВПК "Перемога"
Лінії	Ахіллеса 369 Абрикота 58311 Сигнала 120	Ахіллеса 369 Абрикота 58311	Ахіллеса 369 Абрикота 58311	Ахіллеса 369 Абрикота 58311	Ахіллеса 369 Абрикота 58311	Ахіллеса 369 Абрикота 58311
n	153	50	25	20	36	45
Вік при І-осіменінні, днів	502–543	509–523	510–515	517–525	500–515	500–505
Жива маса телиць при осіменінні, кг	400–415±1,7	400–405±2,1	385–400±1,3	385–410±1,9	395–400±2,3	380–405±1,6
після І отелення після І отелення	445–475±1,3	425–465±1,7	430–445±1,9	415–435±2,3	426–460±1,6	435–455±1,4
після ІІІ отелення і старше	561–575±2,1	515–567±2,2	555–570±2,6	525–535±1,9	525–570±1,7	550–535±2,1
Вік відлучення, днів	213–227	195–215	216–225	210–225	207–215	198–213
за І отелення	191–227±1,5	190–197±1,6	195–215±1,9	200–213±1,3	189–215±2,2	194–213±1,7
за ІІІ отелення і старше	205–241±1,8	197–215±1,7	203–225±1,5	210–227±1,9	185–225±1,7	195–227±1,4

Таблиця 9

Молочна продуктивність комолых корів, (M ± m), кг

Лінія	Лактації						Усього	
	I-лактація		II-лактація		III-лактація			
	Голів	Жива маса	Голів	Жива маса	Голів	Жива маса	Голів	Жива маса
ДП ДГ “Чернівецьке”								
Ахіллеса 369	4	195	13	215	49	215	66	208,3
Абрікота 58311	5	195	7	205	45	212	57	204,0
Сигнала 120	7	191	7	199	16	–	30	195,0
Усього	16	193	27	206	116	213	153	204,2
ДП “Рокитне” СТОВ “Авангард”								
Ахіллеса 369	4	190	8	197	15	211	27	199
Абрікота 58311	3	187	8	191	12	205	23	194
Усього	7	188,5	5	194	8	208	20	197
СВПК “Перемога”								
Лаур 8779	1	187	2	191	22	195	25	191
Харну 020358533	3	189	–	–	40	193	43	191
Абрікота 58311	2	191	3	195	15	195	20	194
Усього	6	189	2	–	74	194	85	192

Таблиця 10

Розвиток молодняка м'ясного комолого сименталу худоби

№ з/п	Господарство	Жива маса телят при народженні (M±m), кг		Середньодобовий приріст (M±m), г	
		бугайців	телиць	на підсисі	на вирощуванні
1	ДП ДГ “Чернівецьке”	37,8±1,56	35,5±1,61	970±19,4	951±45,6
2	ДП “Рокитне” СТОВ “Авангард -”	35±1,51	34±1,32	920±35,5	800±55,2
3	СВПК “Перемога»	32±1,65	31±1,45	860±45,6	850±65,5
4	ПП “Колосок-2”	36±1,1	34±0,96	850±55,7	870±75,8
5	СВК “Зоря”	37±1,35	33±1,87	840±35,6	830±65,4
6	ФГ СІМ МЗІД “Гай”	35±1,98	33±1,76	856±45,3	860±65,7

Встановлено (табл. 11), що в господарствах з розведення породи пінцгау, велика кількість, а саме 23 голів корів знаходиться від бика-плідника Функера 357 лінії 3/8 ПЦ5/8, Сітейшина.

Слід відмітити, що велику наукову та селекційну роботу проводять науковці дослідної станції – селекціонери в галузі вівчарства, які рекомендують для розведення в Чернівецькій області створених два внутрішньопородних буковинських типи асканійської м'ясо – вовнової, асканійської каракульської та українську гірськокарпатську породу овець.

Таблиця 11

Генеалогічна структура маточного поголів'я, гол.

Лінія	Кличка плідника	Сільськогосподарські господарства							
		СФГ «Урожай»		ПФГ «Заріччя»		НВА «Райдуга»		ФГ «Поляківське»	
		корів, гол.	телиць гол.	корів, гол.	телиць гол.	корів, гол.	телиць, гол.	корів, гол.	Телиць, гол.
	Брук 475	3	2	1	3	1	2	3	1
3/8 ПЦ 5/8, Сітейшина	Функер 357	11	3	4	3	3	3	1	2
	Урал 747	7	4	3	4	2	1	2	2
	Жучок 35	2	1	6	2	1	5	–	–
	Всього	23	10	14	12	8	10	3	5

Тварини буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною міцної конституції, мають пропорційну будову тіла, вищої та середньої вгодованості з добре вираженими м'ясними формами та високими

показниками скоростиглості. Продуктивність вівцематок в середньому по господарствах становить: жива маса – 57–62 кг; довжина вовни – 12,5–15 см; настриг вовни в чистому волокні – 2,8–3,2 кг; вихід ягнят на 100 вівцематок – 110–125 голів (табл. 12). Особливістю овець буковинського типу є висока молочність вівцематок – вихід товарного молока на одну голову 80–120 кг; виробництво бринзи, відповідно – 20–30 кг.

Високим селекційним досягненням науковців дослідної станції

Таблиця 12

Показники продуктивності овець

Групи	Кількість, голів	Жива маса, кг $X \pm Sx$	Довжина вовни, см $X \pm Sx$	Настриг вовни, кг		Коефіцієнт вовновості, г/кг
				Немитої $X \pm Sx$	митої	
В середньому по господарствах						
Барани-плідники	25	92,7±0,65	13,7±0,45	7,0±0,42	4,4	47
Баранці	20	55,8±0,58	11,4±0,30	4,5±0,32	2,8	50
Вівцематки	558	56,8±0,41	11,0±0,43	4,6±0,28	2,9	52
Ярки	114	44,9 ±0,48	11,6±0,48	4,2±0,50	2,6	58

є створений в 2008 році буковинський тип асканійської каракульської породи овець. Тварини міцної конституції, високої та середньої вгодованості, добре пристосовані до вологого клімату регіону Буковини. Вівцематки характеризуються високою відтворювальною здатністю. Так, заплідненість в середньому по господарствах становить – 95,3%, багатоплідність – 147%. Показники продуктивності вівцематок: жива маса – 55–60 кг; вихід ягнят на 100 вівцематок – 130–145 голови (табл. 13).

Таблиця 13

Відтворювальна здатність вівцематок

Показник	ФГ «Вівчарик»
Вівцематок і ярок старше голів	578
з них об'ягнилось, голів	551
Заплідненість, %	95,3
Одержано ягнят, голів	810
Багатоплідність, %	147,0
Вихід ягнят на 100 вівцематок, гол.	140,1
Збереженість молодняка, %	91,0

Тип смушків плоский, ребристий, жакетний; вихід смушків I сорту – 68%; вихід товарного молока від вівцематки – 80–120 кг; виробництво бринзи – 20–30 кг. Протягом багатьох років створені стада утримуються в двох племінних фермах області з поголів'ям 1500 голів.

Науковцями ведеться науковий супровід та проводяться дослідження з вивчення племінних та продуктивних якостей овець української гірськокарпатської породи. Це єдина в Україні порода овець, від якої одержують високоякісну грубу вовну килимового типу, добре пристосована до природно-кліматичних і господарських умов зони Карпат. Так, селекційна робота з тваринами української гірськокарпатської породи, проводиться у приватних господарствах. Вівці міцної конституції, в них високі та міцні кінцівки, широкі та глибокі груди, довгий тулуб. За основними показниками продуктивності сформоване продуктивне стадо вівцематок з живою масою 49,8 кг, настригом вовни в митому волокні 2,5 кг, довжиною ості 15,5 см, пуху – 9,3 см, коефіцієнту вовновості 51 г/кг, за співвідношенням пуху до ості відповідають напівгрубій вовні (табл. 14).

Таблиця 14

Показники продуктивності овець

Групи	Всього, голів	Жива маса, кг $X \pm Sx$	Настриг вовни, кг		Довжина вовни, см		Співвідношення пуху до ості	Коефіцієнт вовновості, г/кг
			Немиті $X \pm Sx$	миті	Ості $X \pm Sx$	Пуху $X \pm Sx$		
Барани-плідники	12	83,1 \pm 1,28	7,2 \pm 0,40	4,5	–	13,5 \pm 0,50	–	54
Баранці	15	44,5 \pm 0,35	4,9 \pm 0,35	3,1	14,9 \pm 0,35	8,4 \pm 0,26	0,54	70
Вівцематки	285	52,5 \pm 0,30	4,2 \pm 0,27	2,6	15,0 \pm 0,45	9,5 \pm 0,20	0,63	50
Ярки	43	38,5 \pm 0,40	2,9 \pm 0,37	1,8	12,0 \pm 0,34	8,7 \pm 0,30	0,73	48

Таким чином тварини цієї породи добре пристосовані до місцевих умов, ефективно використовують природні угіддя зони Українських Карпат, невибагливі, стійкі до хвороб і мають таку продуктивність вівцематок.

Буковинські науковці – селекціонери визначили шляхи відновлення галузі тваринництва та запропонували нові продуктивні типи тварин і новітні технології, які будуть сприяти покращенню ситуації в даних галузях Буковини.

Отже відділ тваринництва – великий науковий потужний комплекс з розвинутою інфраструктурою, в якому відбуваються видатні досягнення в галузі тваринництва, що додають високу продуктивність на науковому фронті.

Найголовніші події життя відділу висвітлюють на сторінках регіональних газет та у фахових наукових виданнях, де науковці і читачі отримують інформацію про нові впровадження в навчальний процес, наукові здобутки науковців Буковинського Краю.

Висновки. Встановлено, що найвищою продуктивністю

відмічені дочки плідника Сената 1632 л. Р.Совріна (надій 5638-6200 кг) і Секрета № 7541 (надій 7038–5995 кг), Артека 6344 л. Р. Совріна (надій 5540–5713 кг), Гібрида 4892 (надій 5363 – 5805 – 5630 кг). Визначено живу масу корів з розведення м'ясного сименталу нового типу, яка коливається в межах 475–491 кг (I – розтел), 531 – 543 (II – розтел) та 557–579 кг (III – розтел) в середньому 530 кг, а окремі рекордистки мали живу масу до 723–715 кг. Встановлено, що в низинній зоні Буковинських Карпат де корови пінцгау породи в селянських господарствах мають більші надії в середньому на 1000–1200 кг (31,3%) порівняно за високогірною зоною в Карпат. Визначено, що буковинський тип асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною міцною конституцією, які мають пропорційну будову тіла, вищої та середньої вгодованості, з добре вираженими м'ясними формами та високими показниками скоростиглості. Встановлено, що вівцематки буковинського типу асканійської каракульської породи овець характеризуються високою відтворювальною здатністю із заплідненістю в середньому по господарствах становить – 95,3 %, багатоплідність – 147%, вихід ягнят на 100 вівцематок в середньому 140,1 гол. Доведено, що показники продуктивності вівцематок: жива маса – 55–60 кг; вихід ягнят на 100 вівцематок – 130–145 гол. Встановлено, що за показниками української гірськокарпатської породи овець продуктивності сформоване стадо вівцематок з живою масою 49,8 кг, настригом вовни в митому волокні 2,5 кг, довжиною ості 15,5 см, пуху – 9,3 см, коефіцієнту вовновості 51 г/кг, за співвідношенням пуху до ості відповідають напівгрубій вовні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Калинка А. К., Косташ В. Б., Тимофіїшин І. І. Молочна продуктивність в залежності від фенотипової оцінки буковинської нової породної групи червоно-рябої худоби в умовах Буковини / *V науково – міжнародна конференція „Зоотехнічна наука: Історія, Проблеми, Перспективи” (21–22 травня 2015 року)* м. Кам'янець-Подільський. 2015. С. 94–96.
2. Люблінський О.І., Щуплик В.І., Ячник Р.В., Калинка А.К. Селекційна оцінка корів прикарпатського внутріпородного типу української червоно-рябої молочної породи за екстер'єрними особливостями та тривалістю господарського використання / *Науковий вісник Луганського національного Аграрного університету*. № 21 Серія „Сільськогосподарські науки”. Луганськ. „Елтон-2” 2010. С. 111–114.
3. Збірник наукових праць / Ефективне розведення м'ясного сименталу на Буковині: *матеріали XIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. м. Вінниця, 10 жовтня 2017 року. За ред. А. К. Калинки які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua 85 с.
4. Калинка А. К., Лесик О. Б., Шпак Л. В. Буковинський м'ясний симентал худоби, що створюється в умовах Карпат / А.К. Калинка, О. Б. Лесик, Л. В. Шпак. *Матеріали VII міжнародної наук. – пркт. конф. «Зоотехнічна наука : історія, проблеми, перспективи (25–26 травня 2017) м. Кам'янець-Подільський*. – 2017. С. 35–36.
5. Калинка А. К., Лесик О. Б., Драб В. С. Ефективні інноваційні стада на фермах Буковини *Наука – двигун прогресу XI Міжнародної науково-практичної Інтернет – конференції*. – м. Вінниця, 22 вересня 2017 року. Ч.1. С. 50–60.
6. Калинка А.К., Лесик О.Б., Шпак Л.В. Нова популяція сименталів на Буковині. *Таврійський науковий вісник*. Науковий журнал. Вип. № 103. Херсон. 2018. С. 200–208.
7. Господарсько-біологічні особливості худоби м'ясного сименталу нової популяції в Карпатському регіоні України. Під ред. А.К. Калинки. *Науковий бюлетень*. ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 176 с.

8. Калинка А.К. Екстер'єр молодняка м'ясного контингенту м'ясних комолых сименталів худоби у віковій динаміці в мовах Буковини. *Науковий бюлетень*. ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. С. 22–26.

9. Калинка А. К., Лесик О.Б., Шпак Л. В. М'ясні симентали нової популяції на Буковині. *Coll. Of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with material of the International scientific-practical conf. «Problem sandachie vementsof modernscience»*, Cork, May 6, 2019. Cork: NGO «European Scientific Platform». 2019. V.5. p. 77–82.

10. Новин науки: до 20-річчя розведення нової популяції м'ясного сименталу на Буковині. *Зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ» за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. (10 серпня, 2019 р.)*. м. Чернівці. Під науковою ред. А.К. Калинка. ГО «Європейська наукова платформа». 2019. 110 с.

11. Бесєдін О.В. Молочна продуктивність вівцематок таврійського типу / *Вівчарство: Міжвід. темат. наук. зб. Н.Каховка: „Пиел”*. 2006. Вип. 33. С. 10–12.

12. Могилевська С.В. Фактори впливу на рівень молочної продуктивності вівцематок асканійської каракульської породи / *Науковий вісник «Асканія-Нова»*. Н.Каховка: «Пиел». 2017. Вип. 10. С. 75–84.

13. Черномир Т. О. Сучасний стан овець буковинського типу асканійської каракульської породи / Т.О. Черномир, О.Б. Лесик, М.В. Похивка. *Науковий вісник «Асканія – Нова»*, «Пиел» Вип. 5, част. 1. 2012. С. 201–208.

УДК 636.2.033.(477.65).082.0.85.3.55.2.11

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.127.30>

25-РІЧНЕ РОЗВЕДЕННЯ НОВОЇ ПОПУЛЯЦІЇ БУКОВИНСЬКОГО ЗОНАЛЬНОГО ТИПУ М'ЯСНОГО КОМОЛОГО СИМЕНТАЛУ ХУДОБИ В ЗОНІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

*Калинка А. К. – доктор філософії, к.с.-г.н., с.н.с.,
завідувач відділу селекції, годівлі та технології виробництва продукції
тваринництва,
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України*

В пропонованій статті вперше запропоноване 25-річне розведення нової популяції буковинського зонального типу м'ясного комолого сименталу худоби в господарствах суспільного сектору різних форм власності для отримання дешевої яловичини в різних зонах Карпатського регіону України.

Дослідженнями встановлено, що показники інтенсивності росту ремонтних м'ясних телиць комолого сименталу худоби у 18-місяців досягають живої маси – 395–405 кг; висоту в холці – 125–128 см; та 180,7–181,0 см обхвату грудей, жива маса повновікових корів становить 545–650 кг, що перевищує вагові та лінійні розроблені стандарти для даного типу жувіних. Доведено, що жива маса в нащадків бугайців у племінному заводі ДП ДГ «Чернівецьке» в створюваному новому найбільш продуктивному генотипі СКан.3/4Сав.1/16СНім.1/8Сам.1/16 на продуктивних тварин з різницею за Студентом (td) у них складає – 1,62), найгірше – з кровністю у генотипі СКан.3/4Сав.1/8Сам.1/16і менше 57% (td = 4,21), а нащадки з проміжним генотипом зайняли середнє положення (td = 3,61). Встановлено дослідженнями, що з підвищенням спадковості корів